Ёшларни ҳаётга тайёрлаш

Режа:

1. Никоҳга етуклик жиҳатлари
2. Никоҳ ёши ва никоҳ мотивларининг хусусиятлари
3. Оилавий ҳаёт ҳакидаги тасаввурларнинг оила мустаҳкамлигига таъсири

Никоҳ олди омиллари:

1. Оилавий хаётга етуклик

2. Оила қуриш мотивлари

3. Бир-бирларини таниш муддати

4. Танишиш шартлари ва шароитлари

5. Оилавий ҳаётлари ҳақидаги тасаввурлари

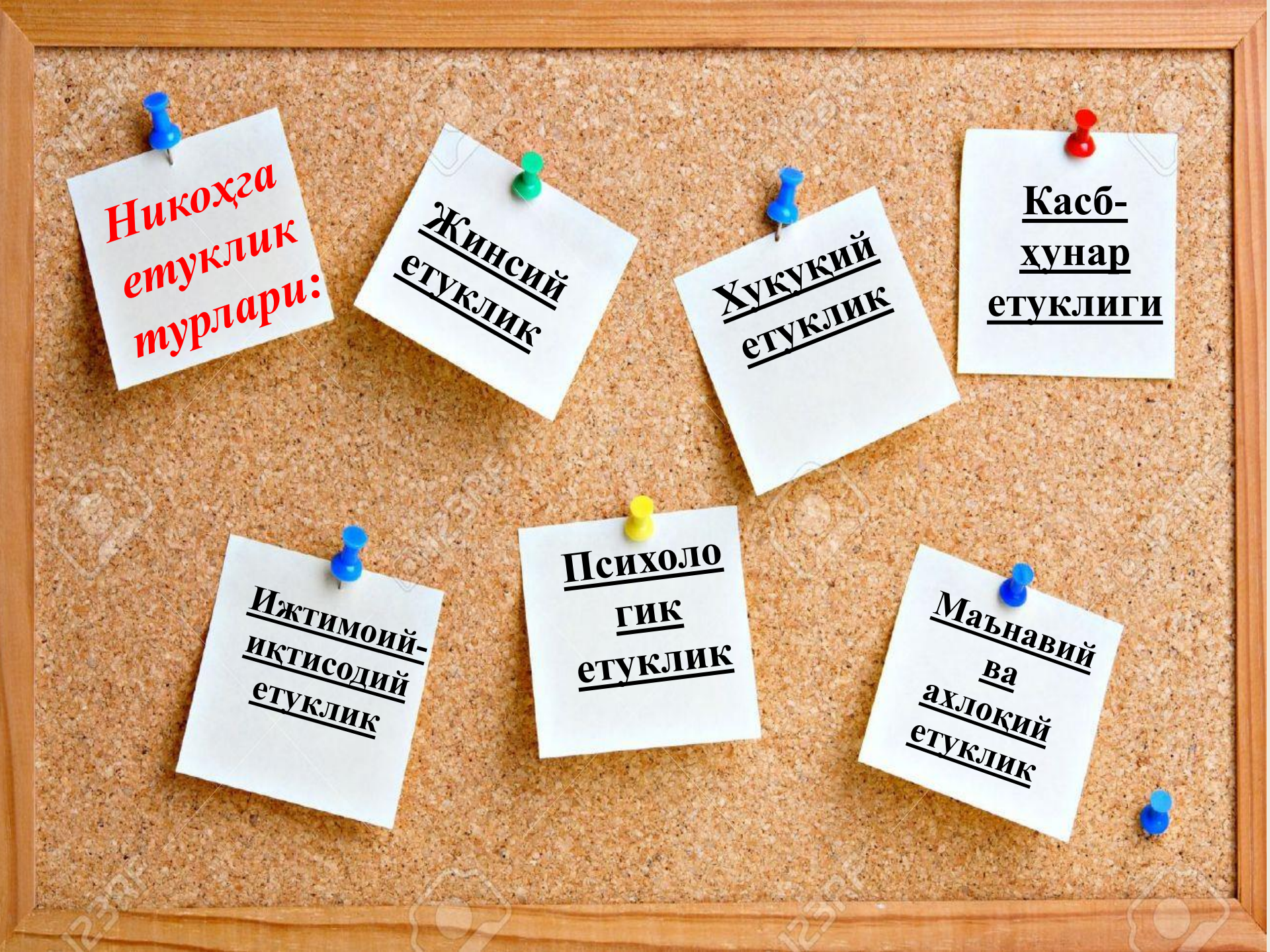
Никоҳга етуклик турлари:
Жинсий етуклик
Хукукий етуклик
Касб-хунар етуклиги
Ижтимоий-иктисодий етуклик
Психологик етуклик
Маънавий ва ахлоқий етуклик

Жинсий етуклик деганда нимани тушунасиз?

Жинсий етуклик дейилганда унинг физиологик нуқтаи-назардангина етилишини назарда тутиш жинсий етукликнинг тўлиқ моҳиятини билдирмайди, бундан ташқари одам жинсий ҳаёт психогигиенаси борасида ҳам зарур илмий психологик билимларга, тўғри тасаввурларга ҳам эга бўлмоғи зарур. Бу эса шубҳасиз алоҳида эътибор, махсус тайёргарлик, ўқитишни талаб қиладиган жараёндир.

Жинсий етилиш қатъий жинсий эҳтиёжларнинг шаклланишига олиб келади. Бу даврга келиб болаларда иккиламчи жинсий аломатлар намоён бўла бошлайди. Жинсий секреция безларининг фаоллиги ортади, пубертат давр бошланади. Бу даврга келиб жинсий эҳтиёжлар шахс фаоллигининг кучли манбаларидан ҳисобланиб, у турли психологик ва ижтимоий шаклларда намоён бўла бошлайди.

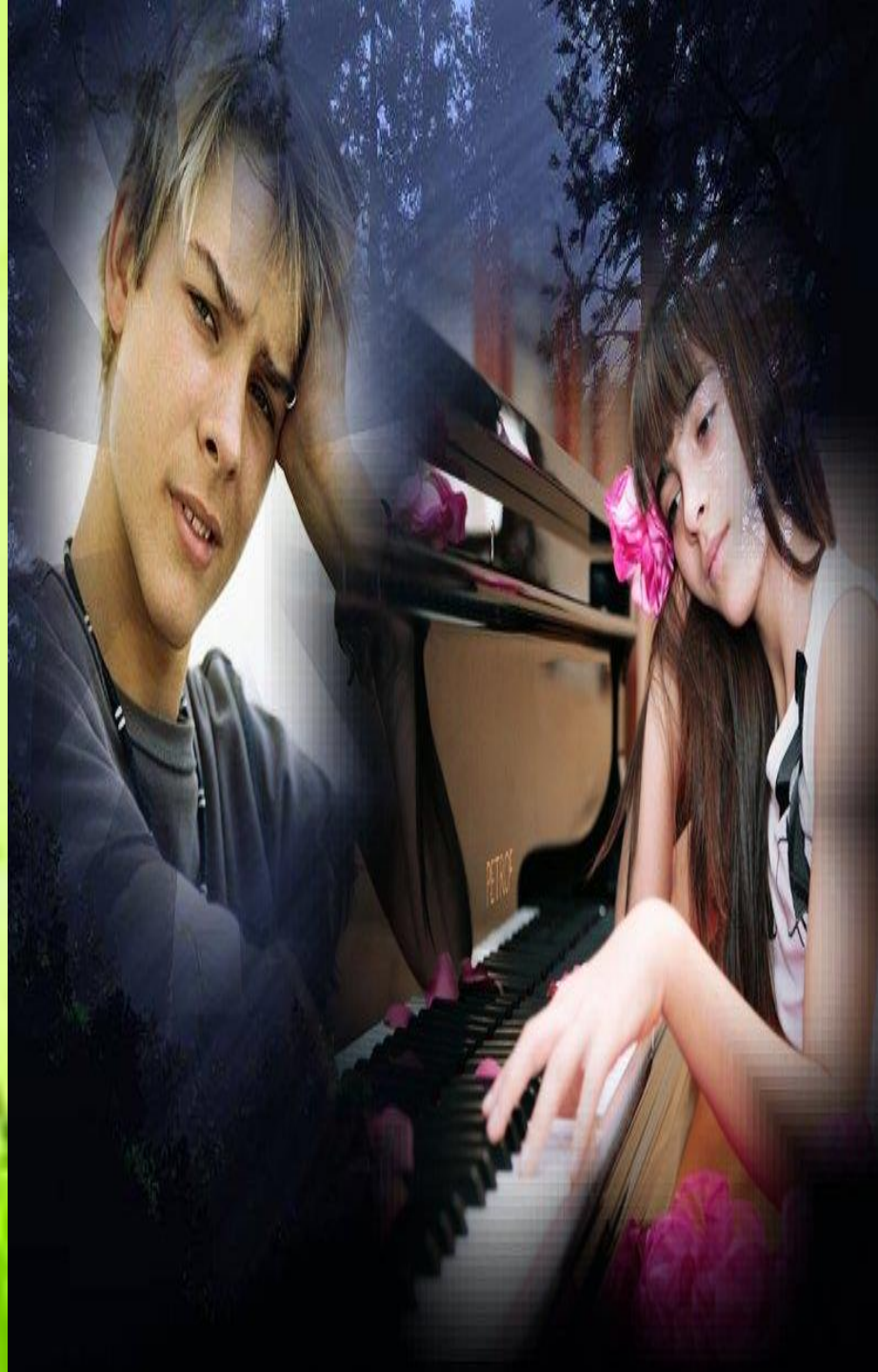

Жинсий етуклик

Оилавий ҳаётда эса жинсий ҳаёт психологияси ҳақидаги билимларга эга бўлиш ўта муҳим аҳамиятга эга бўлган масаладир. Турли мута - хассислар томонидан берилган маълумотларни комплекс таҳлил қилган ҳолда айтиш мумкинки, ҳар бир тўртинчи ажралишган эр-хотинларда (ажралишларнинг 29%ида) жинсий мутаносибликнинг у ёки бу тарзда бузилиши (эр-хотиннинг жинсий номутаносиблиги) сабаб бўлмоқда.

Ҳуқуқий етуклик деганда нимани тушунасиз?

Ҳуқуқий етуклик

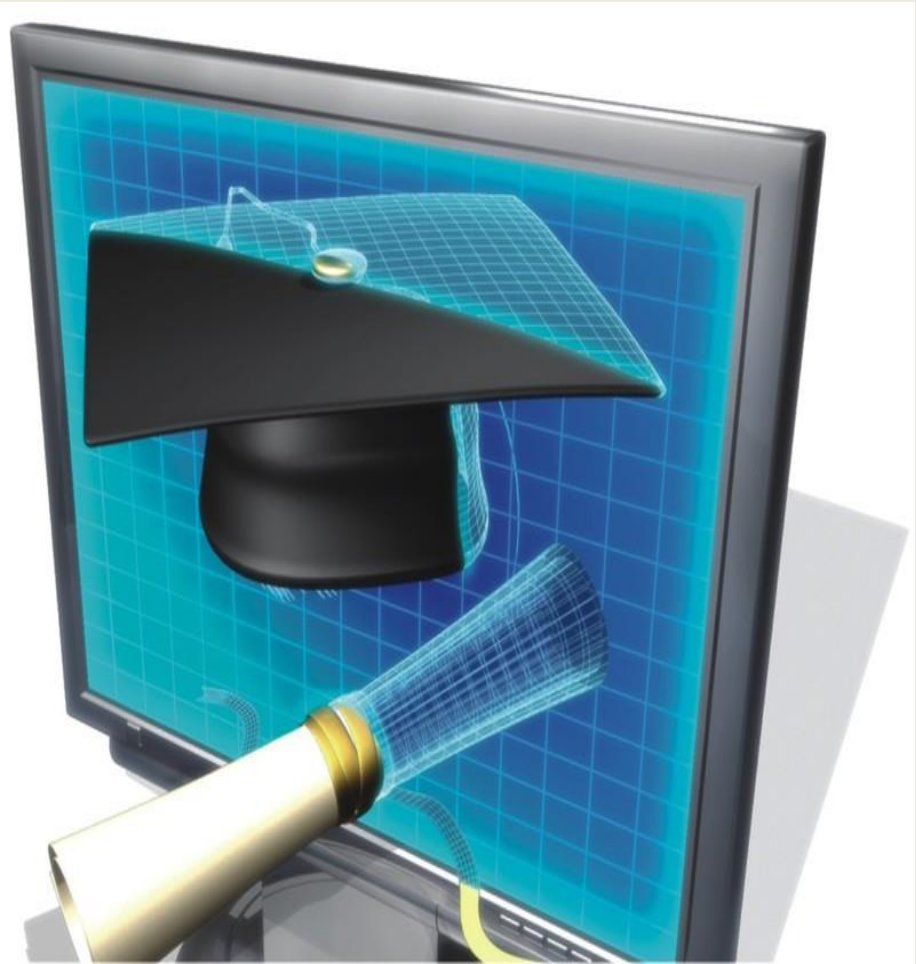

бу одамнинг ҳуқуқий жиҳатдан балоғатга етиш ёши билан, у ҳуқуқий жиҳатдан оила қуриш, фарзанд кўриш ҳуқуқига эга бўлган шахс бўлиб ҳисобланиши билан белгиланади. Бизнинг мамлакатимизда бу 18 ёш деб кўрсатилган.

Касб-хунар етуклик деганда нимани тушунасиз?

Касб-ҳунар етуклиги - бу ҳам анча мураккаб тушунчадир. Унинг мураккаблиги шундаки, бир томондан у қандайдир билим юртини, ўқув курсларини битириш, яъни маълум бир иш турини бажариш учун зарур бўлган махсус билимларга эга бўлиш билан белгиланади.

Бирон билим юртини битириш, яъни маълум бир иш турини бажариш учун зарур бўлган махсус билимларга эга бўлиш билан белгиланади. Бироқ одам у ёки бу билим юртини битирганидан кейин ўзи танлаган касби бўйича бир неча йил ишлаб малака орттириши керак ва шундагина касб-ҳунар етуклиги ҳақида гапириш мумкин.

Иқтисодий етуклик

Бунда одамнинг ўзи ва ўз оиласини моддий жиҳатдан мустақил таъминлай ола билиши назарда тутилади. Ёшларни оила қуришида уларнинг иқтисодий мустақиллиги алоҳида аҳамиятга эга. Айрим ёшлар 18-19 ёшидаёқ ота-онаси оиласидан иқтисодий мустақилликка эришиши мумкин, бошқалари эса 25-30 ёшларида ҳам ота-оналарининг моддий ёрдамидан фойдаланадилар.

Психологик етуклик деганда нимани тушунасиз?

Психологик етуклик

Бунда даставвал шахснинг турли ҳаётий вазиятлар ва шароитларни ҳушёр баҳолай олиши назарда тутилади. Бу ҳушёрлик амалийлик, воқеликни тўғри баҳолай олиш шахсда ўзининг ютуқ ва камчиликларини, билим, малака ва қобилиятларини етарлича объектив баҳолай олишда ҳам намоён бўлиши керак.

Психологик етуклик шахснинг бошқа одамларга нисбатан бўлган ижобий муносабатлари: ҳамдардлик, ғам-ташвишга шерик бўла олиш, ўзаро ёрдам кабилар тарзида намоён бўла оладиган маънавий сифатларнинг таркибий жиҳатларини ўзида бириктиради. Психологик етукликнинг муҳим мезонларидан бири шахсда оилавий муаммоларни адолатли хал этишга хизмат қилувчи ўз мустақил фикри, қараши, ўз позициясининг бўлишидир.

Никоҳ ёши хусусиятлари

Демографик нуқтаи-назардан олинганда, оила қуриш деганда маълум бир кишиларнинг эмас, балки бутун бир авлоднинг оила қуриши назарда тутилади

Ўзбекистон Республикасининг «Оила кодекси»да эркак ва аёллар учун минимал никоҳ ёши сифатида 18 ёш кўрсатилган

20-24 ёшдаги гуруҳ, 20 ёшдан кичик бўлган авлодга қараганда кўпроқ ҳаётий тажрибага эга бўлади. Биринчи авлод вакилларида ижтимоий-иқтисодий етуклик даражаси юқорироқ бўлади, чунки айнан шу ёшда кўпчилик ёш-лар ўрта ёки олий ўқув юртларини тамомлаган,
у ёки бу касб ҳунарни эгаллаган бўладилар

25-29 ёшларда эса 20-24 ёшдагиларга қараганда, ижтимоий-иқтисодий ва касб-ҳунар етуклиги бўйича янада юқорироқ даражага эга бўладилар.

Эркаклар учун у 14 ёшдан (Ирландия, Испания ва Лотин Америкасидаги айрим давлатларида). 21 ёшгача (Польша, Австрия, Германия ва айрим Скандинавия давлатларида) бўлган давр орасига тўғри келади. Аёллар учун минимал ёш одатда ёки эркаклар билан тенг деб, ёки улардан бир неча ёш кичик деб белгиланади.

Никоҳ мотивларининг хусусиятлари

МОТИВ - ибораси психологияда маълум бир хулқ, фаолиятнинг юзага келишига асос бўлган куч, туртки, манба, асосни билдиради.

Никоҳ мотивларининг турлари:

Севги туфайли оила қуриш

Моддий ёки ўзга манфаатдорлик туфайли оила қуриш

Стереотип бўйича оила қуриш

Севги асосида оила қуриш, яъни ёшлар оила қуришдан аввал бир-бирларини севиб, маълум бир муддат севиб-севилиб юрганларидан сўнг шу ўзаро севгининг маҳсули сифатида тўй қилиб, оила қурадилар

Мотивларнинг иккинчи классификацияси моддий ёки ўзга манфаатдорлик асосида оила қуриш.

Бунда ёшлар оила қуришар экан ниманидир ҳисобга олган ҳолда, маълум бир мақсадни кўзлаб оила қурадилар, масалан, бойликни, мансабни, моддий ёки ижтимоий манфаатдорликни кўзлаган ҳолда: «Агар шу йигитга турмушга чиқсам, бой-бадавлат яшайман» ёки «Шу қизга уйлансам, унинг ота-онаси ёрдамида маълум бир мансаб, мавқега эришаман», - деган фикрлар асосида ўзининг ижтимоий иқтисодий аҳволидан қутулиш, «ёлғизликдан қутулиш» ва бошқалар.

Стереотип бўйича оила қуриш

Бу тоифа ёшларда олдинги мотивларнинг иккаласи ҳам кузатилмаслиги мумкин. Улар оила қурар эканлар, стереотипларга қарайдилар. Бундай ёшлардан нима учун оила қурганликлари сўралса, одатда «Ҳамма тенгдошларим уйланаётганди, мен ҳам уйландим!» ёки «турмушга чиқдим!» қабилида жавоб берадилар.

Статистик маълумотларга кўра, юридик жиҳатдан энг мустаҳкам оилалар стереотип бўйича оила қурган жуфтларга тўғри келар экан. Бундай оилаларда ажрашишлар миқдори олдинги икки мотив асосида қурилган оилаларга қараганда жуда кам кўрсаткични ташкил қилади. Чунки улар «ҳамма қатори» оила қуришган. Қарашсаки «ҳамма бинойидек яшаяпти» - булар ҳам яшайверишади. Бу мотив асосида қурилган оиладаги эр-хотинлар ўта бахтли ҳам, ўта бахтсиз ҳам бўлмайдилар.

Лекин биргаликдаги ҳаёт туфайли эр-хотин ўртасида бир - бирларига мослашиш, бир - бирини тушуниш, бир-бирига нисбатан меҳр - оқибат юзага келиб, улар ривожланиб юқорида айтганимиздек, севги - муҳаббат даражасига ўсиб етиши ҳам мумкин. Бундай ҳолатлар, шубҳасиз, бу тоифа оилаларни нафақат расмий, юридик жиҳатдан, балки эмоционал, психологик жиҳатдан ҳам турғун бўлишини таъминлаши мумкин.

Оилавий ҳаёт ҳақидаги тасаввурлар

Ёшларнинг қанчалик реалликка яқин бўлиши шу оила мустаҳкамлигининг бош гарови ҳисобланади. Афсуски ҳамма вақт хам ёшларимизнинг оилавий ҳаёт ҳақидаги тасаввурлари реалликка мос келавермайди, балки у аксарият ҳолларда реалликдан тубдан фарқ қилади. Эсини танигандан бошлаб эртаклар, бадиий фильмлар, ривоятлар руҳида тарбияланган ёшларимизда ҳамма вақт ҳам оилавий ҳаёт ҳақида тўғри тасаввурлар шаклланавериши мумкин эмас.

Оммавий ахборот воситалари, телекўрсатувлар, радиоэшиттиришлар орқали ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлаш борасида берилаётган материалларда, оилавий ҳаётни бир ёқлама фақат ижобий томондан талқин қилиш ҳоллари кўп кузатилмоқда. Бу каби ҳолатлар ҳам ёшларда оилавий ҳаёт ҳақидаги тасаввурларнинг нотўғри шаклланишига сабаб бўлиши мумкин. Шунинг учун ҳам ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлашида оилавий ҳаёт, эр – хотин муносабатларини фақат бир ёқлама ва фақат яхши томондангина кўрсатавериш ҳам мақсадга мувофиқ эмас.

Уни имкон қадар бутун борлигича: баланд – пасти-ю ширин – аччиғи, роҳат – фарағати-ю азоб – уқубати, қоронғи кечалари-ю ёруғ кундузлари билан кўрсатган маъқул. Шундагина ёшларимизда оилавий ҳаёт ҳақида нисбатан адекватроқ тасаввур шаклланиши мумкин.

З. Фрейд таъкидлаганидек:

«Севги - бу инсониятни ҳайвонот оламидан суғуриб олган кучдир!». Инсон яратган буюк мўъжизаларнинг барчаси севги туфайлидир.

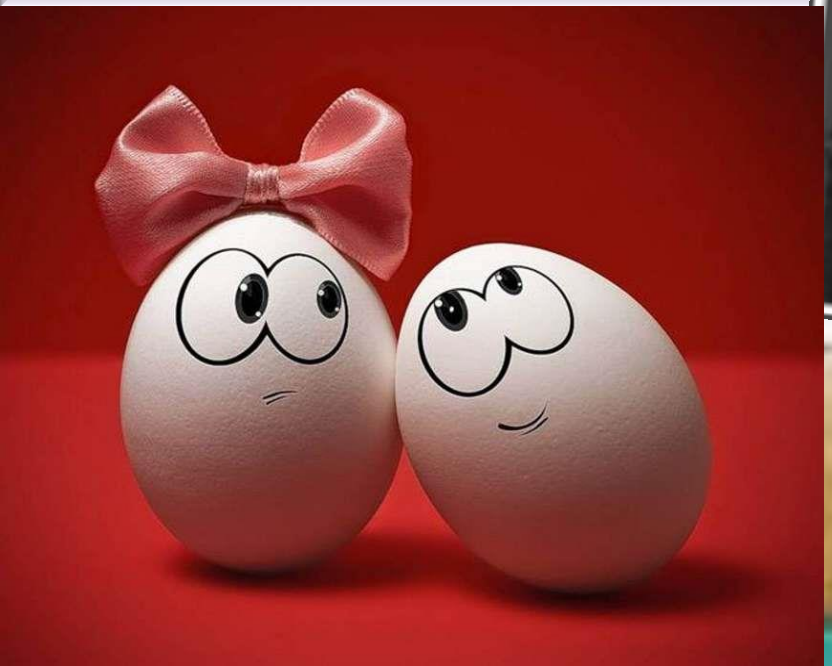

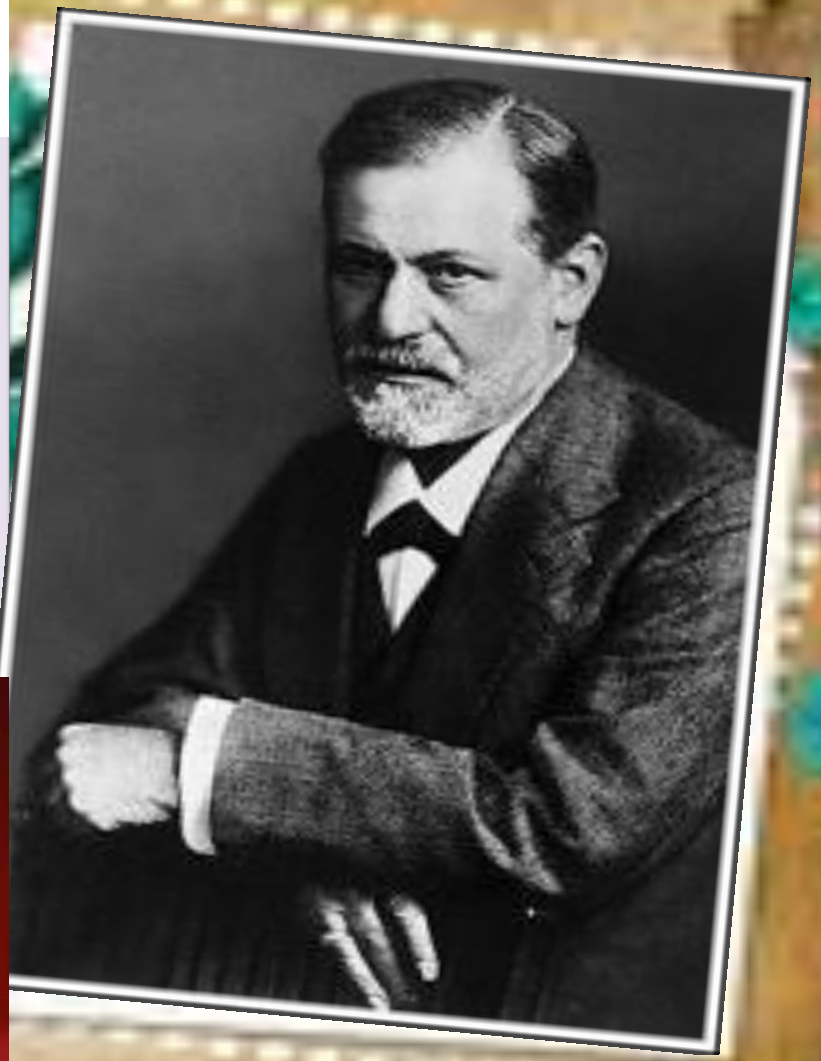

Л.Н.Толстойнинг фикрича:

«Бадиий асарларда, романларда, киноларда сюжет, воқеалар ривожланиб бориб, охирида ҳаммаси тўй билан, яхшилик билан тугайди. Ҳаётда эса аксинча, ҳамма нарса тўйдан кейин бошланади»

ЭЪТИБОРИНГИЗ
УЧУН
РАХМАТ!!!